

Festes lluny de casa

«L'exili i la presó eren part del passat català del segle XX, fins que l'Estat va decidir repetir la història en aquest segle XXI»

L'exili és part de la història d'aquest país. Hi ha exilis que són tan llunyans en el passat que no queda empremta en la memòria col·lectiva, com el dels milers de catalans que van marxar després de la desfeta de 1714. L'exili i la presó causats per la victòria del feixisme sí que encara es recorden a moltes llars catalanes. A pertot hi ha un record proper o llunyà que té a veure amb l'exili, la presó i el dolor de la distància, que en dies de celebració nadalenca es fa present amb intensitat.

L'exili i la presó sempre tenen una doble vessant, que pren cos quan la família es reuneix al voltant d'una taula per Nadal, per Sant Esteve o per Cap d'Any: els que hi són i els que no hi són. Els que hi són pateixen l'absència dels que haurien de ser-hi però que la presó o l'exili ha allunyat de les seves famílies. Les cartes o les trucades telefòniques -que havien de ser breus per força, degut al cost elevat de les comunicacions en l'era pre-internet- eren un punyal clavat al cor dels que alçaven la copa a Catalunya desitjant el retorn dels éssers estimats.

Famílies partides i ànimes partides. ?A Catalunya deixí, el dia de ma partida, mitja vida condormida: l'altra meitat vingué amb mi per no deixar-me sens vida?, explicava Joan Oliver "Pere Quart" des de Santiago de Xile l'any 1947.

Els que no podien ser-hi, vivien cada any les festes amb un regust amarg, una combinació enverinada d'esperança i desconsol. Sobretot aquells que es negaven a acabar d'aclimatar-se a la terra d'acollida, perquè es consideraven de pas, encara que feia 10, 20 o 30 anys que esperaven la mort del dictador per tornar a casa. La majoria no van poder tornar-hi mai. Els que van fer-ho, van descobrir amb dolor que la seva Catalunya ja no existia. Rebien així la pitjor condemna de l'exiliat: no ser d'aquí i no ser d'allà. Pàries per sempre més. No sentir seu el país de refugi i descobrir que la seva pàtria estimada ja no s'assemblava gens a la que recordaven.

El dolor del record i la distància era permanent, constant. ?No l'enyorança d'ulls immòbils i lentes llàgrimes que necessita orfeons i llegendes, sinó la difícil duresa del temps, ja sense espera, que fa navegables els records, dóna rutes inflexibles a les imatges sepultades i bandeja els incendis dels crepuscles sense raça?, escrivia Agustí Bartra a Mèxic l'any 1942.

Hi ha centenars de milers de fills i nets d'aquells catalans de l'exili del segle XX que encara repeteixen els rituals dels que ja no hi són, com ara aixecar la copa i brindar al crit d'"aquest any, sí!". Molts ho fan sense recordar a què es referia aquell mantra repetit any rere any. França, Mèxic, Argentina, Xile, Equador, Uruguai, Veneçuela, Estats Units, Regne Unit, Colòmbia, Austràlia, la diàspora catalana es va escampar per tots els racons del món, i la seva petjada és avui ben viva.

Poc es pensaven els avis que van viure amb esperança la mort de Franco i la Transició que l'exili i la presó es tornarien a fer presents en el segle XXI, de la mà d'un Estat es nega a abordar una solució democràtica per a un conflicte estrictament polític. Estem a punt de començar l'any 2020 i tornem a tenir famílies que en aquestes festes hauran de conviure amb el dolor de la presó i l'exili de pares, germans i fills. Vergonya de democràcia, la que fa servir els mateixos instruments de repressió que el feixisme del segle XX per intentar aixafar la dissidència. Què aquest sigui l'últim any amb presos polítics i exiliats. L'últim, per sempre més.